

Podnikatelky? Sociologický ústav AV ČR přivítal novou publikaci

15. dubna 2021, Praha | Sociologický ústav AV ČR přivítal publikaci s názvem Podnikatelky? autorského kolektivu ve složení Markéta Švarcová, Romana Marková Volejníčková a Alena Křížková z oddělení Gender a sociologie. Nová kniha komplexně mapuje situaci podnikatelek v České republice. Publikace vznikala jako jeden z hlavních výstupů tříletého projektu s názvem OSVČ jako překerní práce, podpořeného z Operačního programu Zaměstnanost Evropského sociálního fondu. Cílem bylo upozornit na specifická rizika, která mohou provázet podnikání žen v různých etapách života nebo v různých situacích (např. finanční nejistota, rizika časové flexibility apod.), a poukázat na fenomén nedobrovolného a překerního podnikání.

Podnikání je v českém prostředí tradičně doménou mužů a počet mužů podnikatelů je skutečně vyšší. Muži také početně převažují v oborech podnikání, které jsou považovány za fyzicky náročnější a pro podnikání typické a také lépe finančně ohodnocené. Ženy podnikatelky naopak početně převažují v oblasti služeb, jsou častěji mikropodnikatelkami a osobami samostatně výdělečně činnými a jejich podnikání mnohem méně expanduje (co do velikosti, počtu zaměstnaných, i mimo hranice ČR). Právě legislativní a daňové podmínky pro podnikání a společenský diskurz spojený s tradičním rozdělením rolí ve společnosti i v rodině vedou k tomu, že se ženy za podnikatelky mnohdy ani samy nepovažují, přestože formálně tuto roli naplňují se všemi jejími riziky. To je důvodem, proč autorky uvádějí v názvu publikace za slovem podnikatelky otazník.

Předchozí výzkumy již ukázaly, že zmiňovaná rizika podnikání se mění v průběhu životní trajektorie žen, a autorky se proto zaměřily na čtyři různé skupiny žen (v rámci celkem 56 rozhovorů), které jsou na trhu práce ohroženy nejvíce – tj. ženy, které začaly podnikat po ukončení vzdělání, ženy v průběhu nebo po návratu z rodičovské pauzy, ženy v předdůchodovém věku a podnikatelky s migračním statutem. Na základě rozhovorů s podnikatelkami autorky dokládají, že podnikání nemusí nutně splňovat atributy, které si s ním běžně spojujeme (např. autonomie a časová flexibilita), ale že může být také překerní formou práce. Často si totiž podnikatelky nemohou plánovat ani objem práce, ani čas jejího výkonu, příjmy mohou být omezené nebo těžko vymahatelné, a především chybí sociální jistoty. Jak zmiňuje jedna z autorek knihy Markéta Švarcová, vstup do podnikání nebo vůbec volba této ekonomické aktivity nejsou často dobrovolné, jak se na první pohled může zdát: „Vzhledem k relativně rigidnímu trhu práce, kde je například pro ženy malých dětí složité najít flexibilní zaměstnání, které by jim umožnilo sladovat pracovní a rodinný život, přijímají ženy práci na živnostenský list mnohdy nedobrovolně. Setkaly jsme se se značným množstvím žen, které mají zkušenost nebo stále pracují na tzv. švarcsystém. A to i přesto, že se jedná o praktiku postavenou mimo zákon a z dlouhodobého hlediska pro ženy velmi nevýhodnou.“

Autorky také ukazují, že podnikání žen nebývá realizováno mimo rodinné a partnerské vztahy a vazby. Ty naopak často intervnují do rozhodování podnikatelek o začátku i průběhu svého podnikání. V neposlední řadě autorky poukazují na složité nastavení české daňové i odvodové legislativy, které na podnikatelky negativně dopadá. Např. podnikatelky v předdůchodovém věku reflektovaly neochotu podílet se na státním schématu sociálního zabezpečení, neboť nevěří v jeho návratnost v podobě zajištění ve stáří. Součástí knihy jsou také shrnutí ze tří expertních analýz, které vznikly v průběhu projektu. Jedná se o analýzu daňových a odvodových podmínek pro podnikání (Romana Kaiserová), analýzu legislativních úprav specifických forem podnikání (Šárka Homfray) a analýzu dobrých zahraničních praxí, jež pomáhají eliminovat prekaritu (Jana Dlouhá, Marie Pospíšilová). Celý projekt i představovaná publikace cílí na zástupce a zástupkyně orgánů veřejné a státní správy, a proto je důležitou součástí knihy také kapitola věnovaná obecným a konkrétním doporučením, jak zlepšit situaci podnikatelek a jak eliminovat aspekty prekérní práce, které může podnikání žen provázet. Romana Marková Volejníčková upozorňuje na příklad nemocenské: „*Podnikatelky v České republice jsou nuceny plánovat své rodičovství dlouho dopředu, např. v kontextu plateb dobrovolného nemocenského pojištění po 270 kalendářních dnů, aby měly nárok na peněžitou pomoc v mateřství. Bohužel zpětné doplacení není možné. Podnikatelky tak často nastupují rovnou na rodičovskou, což má mimo jiné vliv na její délku.*“

Společenská relevance nové knihy *Podnikatelky?* nabývá nových a důležitých rozměrů v kontextu aktuální pandemické situace, která nelehké a mnohdy tak prekérní postavení podnikajících žen obnažila, a stává se tak aktuálním apelem na zástupce a zástupkyně orgánů veřejné správy situaci podnikajících žen v České republice zlepšit.

Knihy s názvem *Podnikatelky?* je dostupná také elektronicky a je [zdarma ke stažení zde](#).

V případě zájmu o další informace k nově vydané publikaci *Podnikatelky?* se neváhejte obrátit na autorky na níže uvedených kontaktech:

Kontakt

Mgr. Markéta Švarcová, e-mail: marketa.svarcova@soc.cas.cz

Mgr. Romana Marková Volejníčková, e-mail: romana.volejnickova@soc.cas.cz

